

Nr 30.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 20 februari 1948 dagtecknad proposition nr 76, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

Berörda förslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

Härigenom förordnas, att valutalagen den 22 juni 1939¹, vilken jämlikt lag den 2 maj 1947 (nr 158) gäller till och med den 30 juni 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

Fullmäktige i riksbanken och styrelsen för valutakontoret ha i gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 december 1947 anfört bl. a., att nu rådande förhållanden nödvändiggjorde fortsatt giltighet av ifrågavarande lagstiftning. Någon ändring av gällande bestämmelser i ämnet syntes icke för närvarande erforderlig. Det borde dock erinras om att chefen för finansdepartementet i proposition nr 290 till 1939 års riksdag med förslag till valutalag uttalat, att valutalagen icke vore avsedd såsom medel för en reglering av utrikeshandeln. I anslutning till detta uttalande borde framhållas, att det kunde vålla svårigheter att vidmakthålla denna princip, om importlicenser beviljades i sådan omfattning att landets valutatillgångar icke inrymde möjligheter att effektuera samtliga utfärdade licenser. En dylik situation kunde inträffa icke endast om licenser skulle utfärdas i större omfattning än som uppgjorda planer förutsatte utan även för den händelse inflytande exportinkomster skulle bliva mindre eller få en annan fördelning än som beräknats. Dit

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1940:613.

tills vunna erfarenheter syntes ha ådagalagt behov av effektivare åtgärder i syfte att avväga licensgivningen efter den vid varje tidpunkt aktuella valutasisituationen. Den erforderliga samordningen mellan de importlicensbeviljande myndigheterna och valutakontoret syntes emellertid kunna säkerställas genom åtgärder, som icke förutsatte ändring i valutalagstiftningen.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förbehållit två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 267 av herr *Wistrand* och den andra inom andra kammaren under nr 419 av herr *Henriksson*. I dessa motioner hemställs, att riksdagen måtte med beaktande av i motionerna framförda synpunkter bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 76, dock med den ändringen, att valutalagen den 22 juni 1939 skall äga fortsatt giltighet endast till och med den 31 mars 1949.

Till stöd härför anföres i motionen I: 267 bl. a. följande.

I nuvarande situation, när importlicensgivningen faktiskt väsentligt överstigit landets valutatillgångar och en betydande anhopning av licenser föreligger, vars eliminerande kan beräknas erfordra mycket lång tid, kommer valutalagen följaktligen att under samma tid utgöra ett medel för utrikeshandelns reglering. Även om en bättre samordning mellan de importlicensgivande myndigheterna och valutakontoret skulle i framtiden uppnås, synes det emellertid enligt min mening, som om valutaregleringen även där efter skulle förbli ett medel för reglering av utrikeshandeln, vilket icke är avsikten. Alltjämt torde det nämligen bli så, att omfattningen av licensgivning för importen kommer att bestämmas av riksbankens och valutakontorets tillgång på utländska betalningsmedel av olika slag. I praktiken innebär detta, att valutaregleringen både är ett medel och en förutsättning för en reglering av utrikeshandeln, om vilken tvivel kan hysas, huruvida den är en lösning av de nuvarande svårigheterna på betalningsbalansens område.

De motiv, som lågo till grund för valutalagens tillkomst, och de sakliga förutsättningarna för dess tillämpning genom det sistförflutna årets utveckling, äro icke längre för handen, enär fortsatt utnyttjande av fullmakten på likartat sätt som under det gångna året kan komma att på något längre sikt medföra skada för landets exportmöjligheter. Valutalagen har i praktiken kommit att tvärtemot de uttalade intentionerna bli ett medel för utrikeshandelns reglering. På grund av ovan anförda synpunkter kunna allvarliga skäl anföras för att lagen icke borde förlängas utöver den 30 juni 1948.

Genom den ekonomiska utvecklingen har emellertid ett nytt läge uppkommit inom utrikeshandeln, vilket borde föranleda en omsorgsfull prövning från riksdagens sida av de möjligheter, som finnas eller kunna skapas för att återställa en friare utrikeshandel, om vars önskvärdhet alla ansvarskännande människor i vårt land äro eniga. Närmast ankommer det på Kungl. Maj:t att verkställa de utredningar och framlägga det material, varpå riksdagens prövning av hithörande spörsmål skulle kunna grundas. Då erforderlig tid härför, liksom för att förbereda en övergång till rättsligt stabilare förhållanden än fullmaktslagstiftningens, torde böra ställas till förfogande, har jag icke velat yrka avslag på Kungl. Maj:ts förevarande proposition utan i stället funnit riktigt att begränsa tiden för förlängning av valutalagens giltighet till den 1 april 1949.

Utskottet. Såsom bankofullmäktige och styrelsen för valutakontoret framhållit, nödvändigöra nu rådande förhållanden fortsatt giltighet av valuta-

lagen. Redan nu står det klart, att behovet av en valutareglering kommer att bestå även under nästa budgetår. På grund härav tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att giltighetstiden för valutalagen utsträcker ytterligare ett år eller till och med den 30 juni 1949. Det motionsvis framförda yrkandet, att lagens giltighet skulle begränsas till att omfatta tiden till och med den 31 mars 1949, kan utskottet alltså icke biträda.

Jämte erinran om att importlicenser tidigare beviljats i så stor omfattning, att svårigheter uppstått att effektuera dem inom ramen för landets valutatillgångar, har i propositionen framhållits behovet av åtgärder för säkerställande av erforderlig samordning mellan de importlicensgivande myndigheterna och valutakontoret, varigenom det skulle bli möjligt att avväga licensgivningen efter den vid varje tidpunkt aktuella valutasituationen. Ehuru vissa åtgärder i angivna syfte numera vidtagits, finner utskottet angeläget ånyo understryka nödvändigheten av en effektiv samordning på detta område.

I anledning av de väckta motionerna vill utskottet slutligen framhålla, att så länge den nuvarande valutabristen består, vår handels- och valutapolitiska rörelsefrihet måste bli väsentligt kringskuren, varför det i sådant läge icke kan undvikas, att genom valutakontrollen sker en indirekt medverkan i regleringen av utrikeshandeln. Några delade meningar torde dock icke råda om önskvärdheten av en återgång till en friare utrikeshandel, så snart detta blir möjligt. Strävandena äro också inriktade på att ernå en förstärkning av valutareserverna för att därigenom skapa förutsättningar för en dylik återgång. Även om en väsentlig förbättring av valutabehållningen sannolikt kommer att draga lång tid, torde lättnader i valutaregleringen kunna genomföras i samma mån som valutasituationen medgiver detta. Då utskottet därjämte förutsätter, att en skärpning av gällande reglering icke vidtages utan att vägande skäl därtill föreligga, samt att en utvidgad tillämpning av det bemyndigande, som lämnats av fjolårets riksdag, endast i nödfall kommer att tillgripas, saknar utskottet anledning att, såsom i motionerna ifrågasatts, förorda riksdagen att i detta sammanhang göra några särskilda uttalanden för att påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på hithörande spörsmål.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å de likalydande motionerna I: 267 och II: 419, må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 20 april 1948.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sundvik, Leander, Ljungdahl, Fahlander, Grym*, Persson i Älvdalsåsen*, Nordenson och Annér*;

från andra kammaren: herrar Wiberg, Paulsen, Mattsson, Eriksson i Sandby*, Fröderberg, Nilsson i Landskrona*, Fagerholm* och fru Humla.

* Ej närvarande vid justeringen.
